

זיכרון ולדאיד

לאורם ומכת"ק של רבותינו
מרן הגה"ק מהרש"מ
בן מרן הגה"ק מהרנ"ד הכהן הולנדר
מאמסנא
ולמעלה בקודש, זיעוכי"א

גליון ח - פרשת תרומה תשפ"ו

♦ רבר המערכת ♦

רבינו ז"ע מביא משמו של זקינו הגה"ק רבי בנימין זאב בלומנפלד זצ"ל ראב"ד לבוב שמדקדק בביאוריו בשימוש בלשון "דבר" בפסוק "דבר אל בני ישראל ויקחו לי תרומה", ומציין כי על פי המדרש לשון זו אינה ציווי בלבד, אלא לשון "פיוס", בדומה לנאמר בנביא: "דברו על לב ירושלים", ולכאורה מדוע הוצרך הבורא כביכול לפייס את ישראל כדי שיתרמו למשכן? הרי הכל שלו! והוא משיב יסוד גדול, הקדוש ברוך הוא אינו חפץ בזהב ובכסף הגשמיים כשלעצמם, אלא כל חפצו הוא ב"נדיבת הלב" ובפיוס הדעת שבין אדם לקונו, שכן "רחמנא ליבא בעי".

וזהו מה שאמר הקב"ה לישראל, אני מבקש ממכם דבר אחד, וזהו ה'מאת כל איש אשר ידבנו לבו' היינו ה'נדיבת לב', היא 'תרומת' אולם הדברים הגשמיים אין לי שום צורך בהם, וכסף וזהב הוא רק תרומתכם.

רבי בנימין זאב מסמך ומבאר בדרשותיו את מאמר המדרש על הפסוק בדניאל: "לך ה' הצדקה ולנו בושות הפנים", א"ר נחמיה אפילו בשעה שאנו עושין את הצדקה מביטים אנו מעשים שלנו ויש לנו בושות פנים, כי גם בשעה שיהודי זוכה לנדר תרומה או לתת צדקה, עליו לחוש ענוה ובושה, שכן באמת אין האדם נותן מישלו, אלא הוא מחזיר לבורא את הממון שניתן לו בפיקדון, כדברי דוד המלך ע"ה בדברי הימים: "כי ממך הכל ומידך נתנו לך".

רבינו המהרש"מ עצמו בביאוריו לפרשה מבאר את הדיוק בלשון "ויקחו לי", ולא 'ותנו', ומלמד כי מלאכת ה'לקיחה' והגביה עובר המושכן - מלאכתם של הגוברים והמאספים - דורשת מסירות נפש וביטול עצמי גדול יותר מעצם הנתינה, שכן הגובה נדרש לעיתים לעמוד מול ביונות או קשיים עבור המטרה הנעלה, על כך הוא מביא את מאמר חז"ל "גדול המעשה יותר מן העושה", ללמדנו כי מי שמתמסר לאסוף את נדבות הלב של הציבור ולגבשן לכדי מושכן אחד, זוכה למעלה עליונה בקודש.

כך גם אנו, במלאכת איסוף "תרומת הקודש" של רבנו ואבותיו ורבותיו הקדושים המובאים בגליון זה, רואים את עצמנו כמאספים הבאים לשמר ולגבש את אותן אמרות טהורות לכדי מושכן רוחני המאיר לדורנו, במטרה לחבר את הצאצאים והתלמידים אל אותו מעין נובע ולהבטיח את המשך שושלת הזהב מכלי לשנות במאומה מן המסורת שקיבלנו מאבותינו הקדושים.

אשרי הזוכה להטות אוזן קשבת ללקח הנלמד מן המאספים, ובכל עת שבו "ידבנו לבו" לעשיית טוב, יודרו להפריש מנדבתו מיד ולתפוס עוד מצוות ועוד מעשים טובים כדי שתהיה תרומתו רצויה ושלמה לפני אבינו שבשמים.

♦ פרשת השבוע ♦

מתורתו של רבנו מהרש"מ הכהן מאמסנא זי"ע

פנימיות של ישראל הוא טוב וע"כ אפשר לכפותו על הצדקה

ויקחו לי תרומה מאת כל איש אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי (כה, ב).

קשה מדוע כתיב אשר ידבנו לבו משמע שברצונו מעצמו ליתן ומאידיך כתיב ויקחו לי תרומה משמע שהוא על כרחו.

אך יש לומר לפי מה שכתב הרמב"ם ז"ל בפרק שני מהלכות גירושין (הלכה כ) מי שהדין נותן שכופין אותו לגרש את אשתו ולא רצה לגרש וכו' מכין אותו עד שיאמר רוצה אני וכתוב הגט והוא גט כשר וכתב הטעם מאחר שהוא רוצה להיות מישראל, רוצה הוא לעשות כל המצוות ולהתרחק מן העבירות ויצרו הוא שתקפו כיון והכה עד שתשש יצרו ואמר רוצה אני כבר גרש לרצונו.

אך יש לומר לפי מה שכתב הרמב"ם ז"ל בפרק שני מהלכות גירושין והיינו כי מקור מחצבתו מן אבותינו הקדושים אברהם יצחק ויעקב לטוב לכן כאשר לוקחין ממנו הבחירה ועושה המצוה יש לו הנאה ושמחה במה שעשה מצוה ואז בידוע שרוצה לעשות המצוות ועושה המצוה בלב שלם. וזה פירוש הפסוק ויקחו לי תרומה היינו אפילו בעל כרחו בכפייה כי כופין אותו עד שיאמר רוצה אני.

אמנם דבר זה ליקח צדקה בעל כרחו הוא רק בישראל שהם רחמנים בני רחמנים מזרע אברהם אבינו, אצלם ידוע שבאמת רוצים ליתן תרומה וצדקה ורק יצרם תוקם, לכן אחר שכופין אותם בעל כרחם ואמרו רוצה אני ידוע שנתנו לרצונם, אבל אומות העולם שמקור מחצבתם רע וכל מי שאינו מרחם על הבריות בידוע שאינו מזרע של אברהם אבינו אם כך אין ברצונם להיות טוב וליתן צדקה לכן אי אפשר ליקח מהם בעל כרחם, ורק כאשר יודעים בפירוש שנותנים מרצונם אז אפשר לקבל מהם.

ולפי זה יש לומר מאת כל איש קאי על אנשי הגולים מאומות העולם שמקבלים נדרים ונדבות לצורך המשכן אפילו מן הגויים כמבואר בגמרא () לכן אצלם מוכרח להיות אשר ידבנו לבו היינו מרצונו הגומר רק אז תקחו את תרומתי אפשר לקבל מהם אבל בכפייה אי אפשר ליקח מהם.

וזהו פירוש הכתוב (מלאכי א ב) אהבתי אותכם אמר ה' ואמרתי במה אהבתנו הלא אח עשו ליעקב נאם ה' ואהב את יעקב ואת עשו שנאתי. הינו שהקב"ה אומר לישראל שאוהב אותם וישראל שואלים למה אוהב אותנו, אם מפני הצדקה וחסד הרי גם באומות מצוין חסד ואפילו הכי אוהב את ישראל ושונא את עשו רק הסיבה לכך היא כפי שביארנו דרך בישראל מועיל כפייה על שיאמרו רוצה אני כי ידוע אמר רוצה רק הסיבה לכך הוא כפי שביארנו דרך בישראל מועיל כפייה עד שיאמרו רוצה אני כי ידוע שכאשר אמר רוצה אני ונותן וזהו האמת ונותן בשמחה ובנדיבות הלב מה שאין כן באומות בני עשו שורשם רע ואפילו שכפאווה ואמר רוצה אני אין זה מתוך לבו.

ולפי זה יש לפרש הא דמצונו בגמרא (קדושין מ, א) מחשבה טובה הקב"ה מצרפה למעשה, ומחשבה רעה אין הקב"ה מצרפה למעשה ואילו באומות העולם איפכא מחשבה רעה הקב"ה מצרפה למעשה ומחשבה טובה שלהם אין הקב"ה מצרפה למעשה (תוס' שם לט, ב). ויש לומר דהטעם לזה הוא כפי שנתבאר דהגויים ששורשם רע לכן כאשר עולה בלבו מחשבה טובה בידוע שלא יקיימה בפועל לכן אין הקב"ה מצרף מחשבת הגוי למעשה כי לא יצא מוכך מעשה וכאשר עולה בלבו מחשבה רעה יראים שלא יוצא מחשבתו למעשה בפועל כי שורש רע ואילו בישראל ששורשם קדוש וטוב ברצונם להיות טוב, לכן כאשר חושבים מחשבה טובה ודאי יקיימוה לכן כבר עכשיו מצרפה למעשה, משא"כ מחשבה רעה ודאי לא יעשו מעשה לכן אין הקב"ה מצרפה למעשה. ע"כ זה סימן שאהבתי אתכם נאום ה'.

לקבלת העלון במייל: A56985725@gmail.com

♦ ררשות המאיר ♦

קטעים מתוך כת"ק דרבנו המהרש"ם הכהן מאמסנא זי"ע מתוך דרוש ב' – פרשת נצבים תרע"ט

המשך ביאור הגמ' בשבת ע"ד מוסר ודרוש

לשמוע מה שאחרים לומדים, והם מתרצים עצמם שאין להם כח לילך, אבל האמת הוא שהם מתאווים לילך לשיבות עמי הארצות ולשמוע מחדשות הזמן מהעתונים יותר מד"ת ומסירים בכך אונם משמוע ד"ת. וגם יש מהם שבנוסף על כך אף אינם נותנים צדקה לתלמידי חכמים בשביל שיוכלו לעסוק בתורה, ואף אינם מניחים המעות שיתנו ויחלקו צדקה לאחר מיתתם.

ענותנותו של משה רבינו

ועל זה השיב הקב"ה לך לבן עמרם דהיינו לת"ח שהמה בבחינת משה, כמו"ש (שבת קא: ועוד) משה שפיר קאמרת, שישאל עכ"פ את התלמידי חכמים אם יש להם התורה היינו אם הם לומדים התורה כדבעי ומקיימים אותה, ומשה רבינו השיב בענותנותו אין בי, כדרך תלמידי החכמים שיודעים תמיד שאין די במה שהם לומדים כי ככל שלומדים יותר יודעים יותר שלא הגיעו עדיין לעומק הבנת התורה"ק על בוריה כמו שצריך להבין, בבחינת מה שכתבו הקדמונים (בחינות עולם יג, לג) שתכלית הידיעה שנדע שלא נדע, וכמו שאמרו להמליץ במש"כ (תהילים יט ח) תורת ה' תמימה שגם לת"ח שלמדו הרבה ידוע שעדיין התורה היא תמימה, שלא הגיע להם די חלקם להבין ממנה אלא מעט מזעיר כי רחבה היא מני ים, וע"ז אנו מתפללים ותן חלקינו בתורתך דהיינו לכה"פ חלק אחד מהתורה"ק ולא כל התורה, כי זה א"א להשיג. וגם כי הם טרודין בפרנסה כי עשירי העם אין ברצונם לחזק אותם שיהיה ביכלתם ללמוד בלי שום טרדות הפרנסה.

ע"י הענוה זוכה לעלות במעלות השגת התורה

אמר לו הקדוש ברוך הוא למשה משה בדאי אתה, במה שאתה אומר שאין אתה לומד ולא מבין מה שכתוב בתורה"ק. אמר לפניו רבונו של עולם המודה גנוזה יש לך שאתה משתעשע בה בכל יום, אני אחזיק טובה לעצמי, לומר שיש ביכלתי להבין התורה"ק ויצאתי ידי חובתי במה שלמדתי, אמר לו הקדוש ברוך הוא למשה הואיל ומועטת עצמך תקרא על שמך שנאמר וזכרו תורת משה עבדי, והיינו שבזכות ענוה זו שיש בו זיכה יותר להשיג התורה, וכדרך שאמרו בגמ' תענית דף י' ע"א אמר רבי חנינא בר אידי למה נמשלו דברי תורה למים וכו', לומר לך מה מים מניחין מקום גבוה והולכים למקום נמוך אף ד"ת אינו מתקיימין אלא במי שדעתו שפלה, ואיתא בסוטה כא: אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שמשלים עצמו כמי שאינו שנאמר והחכמה מאין תמצא, ובעירובין יג: מפני מה זכו בית הלל לקבוע הלכה כמותן מפני שנזחין ועלובין היו ושונין דבריהן ודברי בית שמאי ולא עוד אלא שמקדימין דברי בית שמאי לדבריהן, ובאבות אמרו (פ"ב מ"ח) אם למדת תורה הרבה אל תחזיק טובה לעצמך כי לכך נוצרת, ובמסכת דרך ארץ (פ"א ה"א) דרכן של תלמידי חכמים להיות עניו ושפל רוח, ורזי וממולח, עלוב, אהוב לכל ושפל רוח לאנשי ביתו, ירא חטא, ודורש את האדם לפי מעשיו, ואומר כל מה שיש לי בעולם הזה אין לי חפץ בו לפי שאין העולם הזה שלי. וזהו הענין במה שאמר לו הקדוש ברוך הוא למשה הואיל ומועטת עצמך תקרא על שמך לומר שע"י הענוה זוכה לעלות במעלות התורה ולהשיג ממנה יותר, ובפרט משה רבינו שהיה עניו מאוד מכל אדם אשר על פני האדמה (במדבר יב ג). וזהו גם הרמז במאמרם ז"ל בריש מסכת אבות משה קיבל תורה מסיני, דידוע מה שאמרו בסוטה ה' ע"א שילמוד אדם מדעת קונו להיות עניו שהקב"ה הניח כל הרים וגבעות והשרה שכניתו על הר סיני, וכמו שכתוב עוד (ישעיהו נז טו) אשכון ואת דכא ושפל רוח. וז"ש שע"י שמשה היה עניו כהר סיני שהיה נמוך שבהרים, קיבלו ישראל התורה על ידו [עיין קדושת לוי ליקוטים לאבות].

גם מי שעברו עליו רוב שנותיו בלא תורה ומצוות יכול לשוב בתשובה

ואמרו עוד הלך (משה רבינו) אצל תהום, אמר לו אין בי (התורה), שנאמר תהום אמר לא בי היא והרמז בזה על האנשים שהם בבחינת התהום שכתוב בו (קהלת א ז) כל הנחלים הולכים לים והים אינו מלא, והיינו אותו שאין לו די בכל הממון שבעולם, כי הוא אוהב כסף ולא ישבע כסף ולא תשבע נפשו בעשירותו, ואיש כזה אינו נותן צדקה ואינו מחזיק לומדי תורה מממונו, כי קשה לו ליתן לאחרים מיגיע כפו, ונמצא שאין לו לא זכות הצדקה ולא זכות בתורה של עצמו או של אחרים.

אך חז"ל השיבו גם על זה שבאמת גם להם יש תקנה אם ישוּבו, וגמרו אומר אבדון ומוות אמרו באזינו שמענו שמעו, ורמזו על האדם הנ"ל שעברו עליו ימיו ושנותיו בימי נעורו בלא לימוד התורה כי שאף להצליח במסחר ובעסקי העולם הכלים, בחשבו שכך יהיה לו פרנסה ברווח יותר, אבל כאשר בא לימי זקנתו ואין ביכלתו עוד לעסוק במו"מ כי תש כחו וחשוב כמות, יש לו פנאי בידו וחושב באחריותו שצריך ליתן דין וחשבון על מעשיו לפני הקב"ה, ואז רוצה לשוב בתשובה ולתקן כל מה שפגם בימי נעורו ומה שאיבד זמנו לריק והוא רוצה אז ללמוד תורה אבל אינו מבין את לימודו ואינו מצליח בה, כי לא למד בימי נעורו, אבל הולך הוא לבית המדרש לשמוע מה שאחרים לומדים, ובזה יש לו ג"כ קצת מדברי תורה, והוא נותן צדקה ומניח מעותיו על צדקה מה שירשו הבנים לאחר מיתתו, וז"ש אבדון ומוות אמרו הרמז על אלו שהם חשובים כמות כי תשש כוחם ומאור עיניהם כמות, מ"מ באזינו שמענו שמעו דהיינו אף שבעצמם אינם יכולים ללמוד כי לא למדו בימי נעורו שלהם, מ"מ הם שומעים דברי תורה מאחרים.

גם מי שאינו מתעשת ליתן צדקה ולהחזיק תורה עד יום מותו יש לו תקוה

עוד יש לרמז בזה על האדם שאינו נותן צדקה בעת שהוא חי רק קודם שמת הוא מצוה את קרוביו ליתן צדקה מממונו ע"ד (תהילים פה יד) צדק לפניו יהלך, ואדם זה עדיין ביכלתו אז לזכות בשכר תורתו של הת"ח כי מניח שילמוד בעבורו לאחר מיתתו משניות ושאר דברים טובים, וז"ש אבדון ומוות אמרו מי שמצווה ליתן צדקה רק כאשר הולך לאבדון ולמוות באזינו שמענו שמעו שבעצמם אין נותנים צדקה רק שומעין מה שאחרים הבנים שלהם נותנים ממנום לצדקה. אבל באמת עיקר לימוד התורה הוא הפלפול בנתיבותיה והלימוד הראוי הוא בעת שכוחו במתניו שיוכל לקיים בעצמו ובתורתו יגה יומם ולילה, וכמו שכתב בטו"ז או"ח סי' מ"ז ס"ק א' שאנו מברכין לעסוק בדברי תורה על שם העסק והטורח בפלפול התורה, ובגמ' סוטה כא. עה"כ (משלי ו כב) בהתהלךך תנחה אותך זה העוה"ז בשכבך תשמור עליך זו מיתה והקיצות היא תשיחך לעתיד לבוא, ובע"ז ג' ע"ב כל העוסק בתורה בלילה הקב"ה מושך עליו חוט של חסד כל היום.

אך אחר כל זאת עדיין היה מקטרג ואומר חזר ואמר לפני הקדוש ברוך הוא רבונו של עולם חיפשתי בכל הארץ ולא מצאתיה, והרמז שאמר חיפשתי אצל אנשים פשוטים שהמה בבחינת ארץ, וכמו"ש בזה"ק ובמדרש בפ' האזינו שזה האנשים פשוטי נמשלים לבחינת הארץ שכל עיסוקם הוא רק בעניני הארץ להיות רודפים להרבות הון ולהשיג שאר עניני עוה"ז, ולא מצאתי שילמדו התורה כמו שצריך ללמוד, לקיים (דברים ו ז) ודברת בם בשבתך בביתך ובכלתך בדרך ובשכבך ובקומך, ודרשו (יומא יט) ודברת בם ולא בדברים בטלים, וכתוב (יהושע א ח) והגית בו יום ולילה, ויש אנשים שאפילו בימי זקנתם אינם הולכים לבית המדרש

♦ מכתבים שו"ת ♦

קטעים מתוך ספר "קשר" ש"ת ש"ס הרבני על א"ח

בענין ציצית מכונה*

עושה כן לשם ציצית, או שיאמר לאשה טווי לי ציצית למלית, ואם לא היו טוויין לשמן, פסולים. ובהגהת הרמ"א, ויש מחמירין אפי' לנפצן לשמן והמנהג להקל בנפצן (מרדכי ואגודה סי' כ"א). והרמב"ם (בהלכות ציצית פ"א ה"א) כתב ג"כ, חוטי הציצית בין לבן בין תכלת צריכין טויה לשם ציצית.

עפ"י עוררו הפוסקים דמויה ע"י מאשין אינו ככונה לשם ציצית כיון שאינו נעשה ע"י פעולת אדם.

אמנם בשו"ת תפארת יוסף¹ או"ח סימן א' מוצדד להתיר בציצית הנעשה ע"י מאשין רק כתב שיש להזהר שבאותו היום שטוויין הציצית במאשין יהיו כל עבודת המאשין רק בציצית לבד ולא לשום סחורה אחרת, ויאמרו בכל פעולה שעושין לשם מצות ציצית כדי לצאת מכל חששו. וכ"כ בשו"ת מהר"י הכהן² סי' ב' שיש להתיר משום שהעשייה היא מה שמכנים הצמר למכונה ודי בזה שימון אז שעושה לשם ציצית. ועכ"פ מבואר שגם המתירים לא התירו אלא אם לכה"פ האנשים מבית חרושת יהיו עוסקים רק בציצית ולא בשום ענין אחר, כי אם יעסקו גם בטוויות אחרות, תהיה הכוונה בזה המאשין להפוך, שיעשו העיקר בשביל מלבושים אחרים וכדומה ורק אנב זאת יעשו גם הציצית בלא כוונה לשמה, ועיין בשו"ת ארץ צבי סי' א' שהאריך ג"כ ללמד קצת זכות על אלו הלוכשים ציציות אלו, אך לדינא לא התיר.

ואיתא בשו"ת מהר"ש (להג"ר שמואל ענגיל זצ"ל) ח"ו סי' קי"ח לענין מצות מכונה שאסר ג"כ הדברי חיים ז"ל, וכתב שבגלילות קראאק נמצאים אלפי חסידים אשר חסו בצלם וקבלו עליהם חומרא זו כפי המפורש בשו"ת דברי חיים, עתה מי הוא אשר ירהיב בנפשו לפרוץ גדר בזה, הא מפורש במג"א סי' תקנ"א דאם נהגו איסור בדבר שיש עכ"פ דיעה אחת לאסור עפ"י דין לא מהניא התרה דהוי קיבלו עליהם כשיטה זו, וע' בשו"ת מהרש"ם ח"ב סי' קנ"ד שהביא כן גם בשם שו"ת מהרש"ם, עכ"ד.

וזה י"ל גם בענין ציצית על המאשין שהדורות הקודמים בארץ הקודש ובשאר מקומות היה ידוע ומפורסם ביניהם שציצית שעושין נשים אסורים לילך בהם, וגורע מזה בציצית שעושין על המאשין שנעשה בלי עבודת גברא, ומי ביכולתו להתיר להם.

טויה לשמה ביריעות המשכן

והנה בשו"ת מהר"י הכהן בסוף הסימן שם העיר דיש עוד דבר שמצינו בתורה שצריך להיות לשמה והוא דברים הנעשים לבית המקדש וכמו שכתב בספר פנים יפות בפרשת ויקהל במש"כ (שמות לה כו) וכל הנשים וגו' טוו את העינים, דמוכח שהיה הטויה לשמה, עיי"ש. ועפ"י כתב ליישב מה שנתעורר בשו"ת חתם סופר סי' ל"ט על דברי רבינו בחיי בפרשת תרומה שלא מצינו משי בנדבת המשכן לפי שהוא יוצא מגוף השרץ שהוא תולעת, ולא הוכשר למלאכת שמים אלא דבר טהור וכמו"ש בתחש (שבת כח), וצבע תולעת השני אינו מגוף התולעת אלא מתוך הגרגרים שבתולעת שטוה מרוקו חוטין כמו קורי עכביש, והקשה דלפ"י לא מצינו ידיו ורגליו בכל צרכי בית הכנסת שאנו עושין ממשי, עיי"ש.

וכתב בשו"ת הנ"ל דיש ליישב דשאני דברים הצריכים במקדש שהיה צ"ל מעשיהם לשמה א"כ יתכן בשעת הטויה נעשית המצוה והמצוה אי אפשר שתהיה מדבר טמא, משא"כ דברים הנעשים לבית הכנסת לנוי דהיינו פרוכות וכדומה לא קפדין בזה אם נעשה במשי, כי כבר נעשה מה שנעשה בהבגד ולא איכפת לן מה שהיה משי בתחילתו כי פנים חדשות באו לכאן, ודי בזה, עכ"ד.

חילוק בין מכונת ניפוצ למכונת טויה

אך איתא בשו"ת זקן אהרן ח"א סי' ב' ג' ד' מידידי הרב הגאון המובהק ר' אהרן וואלקין זצלה"ה אבד"ק פינסק לענין אם מותר לילך במאשין ציצית, וחילק בענין שנשאל על כמה

לכבוד הרב הגאון המובהק סיני ועוקר הרים עמוד ההוראה וכו' כש"ת מוה"ר צבי פסח פראנק שליט"א אבד"ק ירושלים תובב"א.

אחרי דרישת שלומי הטוב כמשפט, באתי להעיר לכבוד תורתו הרמה לגבי מה שיצא לדון בירחון הפרדס מחודש מנחם אב תשי"ח סימן פ"ג², בענין אם יוצאים ידי חובה בציצית שנטוו במכונת החשמל, ופוסק שם להתיר.

על כן הנני כותב לכבוד הדר גאון שליט"א חוות דעתי בזה שאין דעני נוחה בזה ההיתר, כי אני מגליצא ושם מפורסם מגאון הדור לאיסור, והיה מעשה שאחד היה עושה ציצית ע"י מכונה ואסרו הרבנים הגאונים דשם.

מצד חשש כלאים - משו"ת דברי חיים

ואיתא בשו"ת דברי חיים ח' או"ח סימן א' וז"ל, אולם ח"ו מלהרשות זה חדא ידוע הדבר שבדיקת הפשתן דבר כבד מאוד ומ"ש הגביר ר"י ואנשינו שמבררים עד לנקותו, ברור שזה אינו כלל כאשר העידו לפני וכו', אבל ציצית שהם חוטים טוים כלאים דאורייתא וכו', וא"כ בשלמא כשטוויין הציצית עכשיו לאט לאט וקונה מעט צמר בודקו היטב אך אם יעשו ציצית ע"י מאשין הגדול דהוי אסור משום חשש כלאים כנ"ל וכו'. והביא שם מבני הגה"צ מוהר"ר יחזקאל אבד"ק שינאווי שאמר שכל הרואה המאשין יראה שאינו נעשה כלל בידי אדם וכו', עוד שם ובפרט כי ידוע אופני המאשין שנשתנים כמעט בכל יום ומי יודע למחר מה יהיה בזה והאריך בשביל פרנסת איש אחד נקל במצוה החשובה נגד כל המצות, אין זה יראת השם, ובטוח אני לראות מהרה במפלת המאשין, וכל השואל ממני בזה אודיע לו שלדעתי המה פסולים וכו'. והביא שם המדפיס שאכן לא עברו ימים מועטים ונשרף כל בית המאשין בהרס גדול והיה לאות.

עוד כתב בסוף הסימן, עוד בזה לידידי הרב וכו'. מה ששאל ממני בענין הציצית ידע שאני פסלתי מזה מכמה טעמים רק לא יכולתי לפלפל כי לא ראיתי גוף המאשין, אך ראוי לפוסלם בכל אופנים מחמת הרבה טעמים, אולם בני הרב נ"י הדר סמוך להמאשין הגיד לי בבירור שאינו טויה כלל בידי אדם ולכן המה פסולים בבירור, ומה שאמר ר"י שאני חורתי בי להתירם, להד"מ ואני על משמרת אעמודה שהמה פסולים.

ובסימן ב' הביא שמו"ח האבד"ק לייפניק בבואו למדינת מעהרין וראה נהגין היתר בטויה ע"י ישראל עומד על גביו ואסר להם כל הציצית והוכרחו לעשות אחרים בהסכמת הגאון מהר"מ בנעט רב דמדינה.

טויה לשמה

ואעתיק שורש הדין, שנינו במנחות מ"ב ע"ב דלרב לא בעי הציצית טויה לשמה ולשמואל צריך, והאגור³, כתב בדיני מצות ציצית סי' כ"ג וז"ל, רב בעי טויה לשמה לציצית, ולשמואל לא צריך, ורש"י פסק כרב ור"ת פסק כשמואל. ומהר"ם כתב שיש להחמיר לנפץ הצמר של ציצית לשמה. וכן נהגין בעלי נפש מאשכנז, עכ"ל.

ואכן כך כתב בספר הפרדס לרש"י בס' ל"ו הביא אמר ר"ש כל המקיים מצות ציצית כאלו מקיים כל המצות שנאמר (במדבר טו לט) וראיתם אותו וזכרתם את כל מצות ה', אר"ח בן אנטוניגוס כל המקיים מצות ציצית בעוה"ז זוכה לחלוקא דרבנן ולטלית נאה בעוה"ב, ארח"ב כל המקיים מצות ציצית זוכה למ"ש (זכריה ח כג) בימים ההמה אשר יחזיקו עשרה אנשים מכל לשונות הגוים והחזיקו בכנף איש יהודי. ואמרינן כל המבטל מצות ציצית מכנף בגדו עליו הוא אומר (איוב לח יג) לאחוז בכנפות הארץ וינערו רשעים ממנה. וכיצד הוא עושה מביא צמר לבן נקי וטוהרו לשם ציצית וכו' עכ"ל.

ובשו"ע (סימן יא ס"א) החוטין צריך שיהיו טוויין לשמן, שיאמר בתחלת הטויה שהוא

א. הערת העורך: רבינו ז"ע כתב הרבה מכתבים בענין ציצית מכונה, בהם הקיף הרבה נידונים שדנו בהם גדולי האחרונים, דא עקא שחלק גדול מהמכתבים נאבדו או נמחקו חלקים מהם, על כן ערכנו את כל קטעי המכתבים שהיו לפנינו לפי מיסת ידינו, וסידרנו אותם לפי הענינים המדוברים בהם באופן שיובן, אך יתכן בכ"ז שטעינו בהבנת הדברים או שנשתנה משמעותם עקב החסרון שבהם או שהובאו דברים שלא בשם אמרם, על כן אם ימצא הקורא שום טעות יתלה בנו החסרון ויודיענו בשביל לתקן במהדורות הבאות. כמו"כ גם שמות הממוענים במכתבים נמחקו ורק במכתב הראשון אנו רואים שנשלח אל הגאון ר' צבי פסח פראנק, אך גם בזה סיים המכתב נאבד ואינו ידוע לנו עד היכן הוא ממכתב זה וכתבנו הדברים בהמשך אחד. ואח"כ הובא מה שהשיב הגאון הנ"ל שהוא ג"כ לא התיר למעשה וכו'. **ב.** לפי מה שמוביא להלן מתוכן דברי הגאון ר' צבי פסח נראה שהכוונה למה שנדפס בספרו שו"ת הר צבי סימן י' והועתק בחידושי על הטור סימן יא. **ג.** נראה שגרס איפכא בגמ' דלפי גירסתנו בגמ' לרב לא בעי טויה לשמה ולשמואל בעינן. **ד.** להגאון ר' יוסף חנניה יו"ט ליפא מייזליש אבד"ק פרעמישלא. **ה.** למוה"ר ישראל ראפופרט הכהן אב"ד טארנוא והגליל נדפס בלעמבערג שנת תרכ"ג.

♦ סיפור צריקים ♦

סיפור לחודש אדר \ הבית הריק והלב המלא: סוד השמחה הפנימית

לפניה אנשים זרים שהודיעו בפשיטות כי באו לקחת את המטות. נדהמה הכלה לשמע כי המטות כלן היו משאלות משכנים רק לשם החתונה, וכעת באו הבעלים לדרוש את שלהם. לא עברו דקות ספורות, ושוב נשמעו דפיקות בדלת; הפעם היו אלו אנשים שתבעו את השלחן ואת הכסאות שגם הם היו משאלים לשעה, וכך בזה אחר זה התרוקנה הדירה מכל רהיטה. בתוך שעה קלה, נותרה הדירה חפה מכל אבזור גשמי, ורק המזנוזות בפתחים העידו על קדשת המקום.

כששב רבנו ומצא את ביתו ריק מאדם ומחפץ, לא טרד הדבר את מנוחתו ולא הפריע לשלול למודו ועבודתו אף לרגע. הוא היה נראה כמרחף בעולמו הרוחני העשיר, טפח וטפחים מעל לכל זוטות העולם הזה, ושמחתו התמידית לא העבה בכלל. במאור פנים ובטוב לבב המשיך בהליכותיו הקדושות, ורק לאחר מכן פנה בשלול ללוות ממון מבן דודו הנגיד ר' שמואל בנצאל ז"ל כדי לרהט את הבית מחדש.

ממעשה נשגב זה נלמד כי שמחתו האמתית של יהודי צריקה להיות יצוקה בעולמו הפנימי ובחיות של התורה, ואין לה להתערער בגלל חסרון כזה או אחר בקנייני העולם הזה החולפים.

אורותיה של טשרנוביץ, עיר הבירה של חבל בוקובינה, נצצו באותו לילה באור יקרות של שמחה יהודית שורשית. המוני בני הקהילה, למדנים וחסידיים, נהרו בהתרגשות לחגוג את שמחת נשואיו של הדין המפרסם והנערץ, מרן רבנו המהרש"ם הכהן הולנדר זיע"א, שנשא את הרבנית הצדקת מרת ריינא ע"ה, בתו של האדמו"ר רבי יששכר דב כהנא מפעסט.

בעוד קולות הנגונים המשמחים מרעידים את רחובות העיר המעטירה, הוביל רבנו את כלתו אל המעון החדש שהכין עבורם בצמוד לבית מדרשו המפא"ר.

ברגע שנכנסה הרבנית אל הבית בליל החתונה, עמדה משתוממת ונבוכה לנוכח השפע הגשמי המפתיע שנבט אליה מכל עבר; הבית היה מלא ברהיטים משבחים, מטות מוצעות לתפארת ושלחן ערוך לכל צורך. לבה עלץ בקרבה על הרוחה הגופנית ועל כך שזכתה לבנות בית עם תלמיד חכם עצום בתנאים של הרחבת הדעת.

אולם הבקר שלמחרת העיר פנים אחרות לחלוטין. לפתע נשמעו נקישות רפות על דלת הבית. כשפתחה הרבנית את הפתח, נצבו

מכתבים - המשך מעמוד ג'

התחלת הטוויה ודאי דאין להתיר מאשין כואת שהרי בטוויה הדין פשוט דבעינן כח גברא, וממילא ע"י מאשין ערלעקטרי פסול.

ובסי' ד' כתב, תבנא לדינא דבטויות נכרי בעינן שהישראל יהיה עומד ע"ג מתחלה ועד סוף ויאמר לנכרי לעשות לשמה ואם לאו פסול, וכ"ש אם נעשה מקצת ע"י מאשין דלא מהני גם אם עומד ע"ג כיון דלא שייך בו לומר שמלמד את המאשין לעשות לשמה, ועוד דלא מפני חשש דלשמה לחוד כ"א מטעם אחר נמי חששתי בתשובה לעיל סימן ב' לפסול במאשין מפני שבעשיית ציצית תעשה כתיב, שיהא עשוי ע"י כח אדם, ובמכוונה קטורית חסר כח גברא, דלא האדם הוא העושה אלא שנעשית ממילא, עכ"ל. (ההמשך יבוא בעז"ה)

מאשינען מיוחדות לכל מלאכה של הציצית, שהמאשין הראשונה שעושה מלאכת הניפוף והוא הואטע שזה לא נקרא טוויה כי אם ניפוף, ובניפוף הכריע הרמ"א שהמנהג להקל, ואף שמהרי"ל כתב שלכתחילה יש להחמיר גם בניפוף, ואם איש פרטי בא לשאול לצורך עשיית ציצית לעצמו אפשר שמהיות טוב הייתי מייעץ להחמיר לכתחילה גם בזה, אבל להורות בעסק פאבריק שבודאי יש בזה הפסד מרובה, אי אפשר להחמיר לאחרים נגד הכרעת הרמ"א. ולענין המאשין השניה שעושה הטוויה ואילך הנקרא פארשפין לא עלה על דעתי להתירה, באשר לדעת המאשין הזאת עושה הטוויה, ואף אם אינו גומר הטוויה אבל עכ"פ התחלת הטוויה איכא בזה, וכמו שנראה לעיני תמונת החושן הללו שיוצאין ממאשין הזה שהצמר כבר נתחלק בתוכו עד שנעשה כחוטם, הרי שזה יצא מכלל ניפוף וזו

ברכת מזל טוב מעומקא דליבא

לכש"ת הרה"צ נפתלי מרדכי ראזנבוים שליט"א -

עורך ספרי מהרש"מ הכהן על פרשיות התורה ועוד

ולאביו כ"ק אדמו"ר מסטאניסלאוו שליט"א ממאנסי

(נכד כ"ק הנחל יצחק מזוטשקא חתן רבנו המהרנ"ד מאמסנא זי"ע)

לרגל הולדת ביתו / נכדתו לאיו"ט

יה"ר שיזכו אביה ואמה לגדלה לתורה, לחופה ולמעש"ט אכ"ר

לעידכון שמחות אצל צאצאי רבנו זי"ע נא להשאיר הודעה באופן ברור בקו ה'מאוחדים': 0733-470-512 שלוחה 9, או לשלוח בדוא"ר: a56985725@gmail.com

י"ל ע"י מכון מהרש"מ הכהן שע"י להאיר לכל נשמה (ע"ר 580713022) ת. ד. 207 ב"ב ISRAEL

טלפון 0722-79-49-45/03-5195150 דוא"ר a56985725@gmail.com פקס: 072-277-2272

להעברת תרומות: בנק מרכנתיל סניף 745 מספר חשבון 92758

השותפים בעריכת העלון: הרב יהושע וייס - עורך אחראי ועורך כתי"ק הדרשות והשו"ת,

הרב יצחק אייזיק המאירי - עורך תוכן המדורים דבר המערכת וסיפורי צדיקים.